

BOEKBESPREKINGEN

Vogelfang und Vogelberingung (III)

In 1966 verscheen het eerste deel in de serie van vier boekjes welke Hans Bub (Vogelwarte Helgoland) voor vogelringers samenstelde.

In 1970 verscheen het vierde en (voorlopig) laatste deel. Vrij snel verschenen herdrukken van deel 1 (1967 en 1971) en deel 2 (1972). De tweede druk van deeltje 3 dat zo pas verschenen is, wordt hieronder toegelicht.

Met medewerking van talrijke auteurs uit de hele wereld heeft Hans Bub een uniek boek tot stand gebracht. Dit boek is niet alleen belangrijk doordat er niets anders op dit gebied te koop is, maar vooral door de grote deskundigheid waarmee het is samengesteld.

De herdruk van deel III telt 172 pagina's méér dan de 1e druk. Het lijkt met zijn 288 pagina's, verlicht met 174 afbeeldingen, dan ook weinig meer op de oorspronkelijke editie.

Achtereenvolgens worden onder meer behandeld:

de verschillende soorten beugelnetten, de vangmethode voor roofvogels met de bal-chatri,

de vangst met schep- en legnetten,

de vangst van vogels tijdens de vleugelrui,

de vangst met gebruikmaking van kunstlicht,

en de vangst op slaapplaatsen.

Veel aandacht wordt besteed aan de diverse methoden voor het vangen van roofvogels en de technieken voor het vangen op de drinkplaats. Ook de vangst met de hand is niet vergeten. In het laatste hoofdstuk gaat Bub uitgebreid in op het gedrag van de vogel voor-, tijdens- en na het ringen/vangen. Hij heeft hiervoor een onderzoek-systeem ontworpen, dat heel erg zorgvuldig is opgezet. Hij hoopt dit programma uit te voeren met behulp van ringers. De bewerkte resultaten zullen t.z.t. als een aparte publikatie verschijnen.

Het heeft mij als aviceptoloog ook ditmaal weer verbaasd, hoe Bub heeft kans gezien aan zoveel nieuw materiaal voor zijn boek te komen. Dat hij ook zoveel historische gegevens heeft verwerkt is bijzonder fijn. Hij ondersteunt hiermee mijn mening dat buiten 'het kanonnet', er in deze eeuw nauwelijks iets nieuws op het gebied van de

vogelvangst is bedacht. Een voor mij persoonlijk zeer aantrekkelijk deel van deze boekjes is de literatuurlijst. In dit deeltje telt deze 7½ pagina's en is daarmee zeer uitgebreid.

Het gevaar bij het citeren uit zoveel bronnen is, dat men vaak niet de oorspronkelijke publikatie vermeldt, maar het boek waarin men het gegeven geciteerd heeft aangetroffen. Dat is jammer en vaak verliest het gegeven daardoor aan waarde. Dit is ook het geval bij de afbeeldingen 50, 51 en 52. Deze foto's verschenen oorspronkelijk bij het artikel 'Valkenvangst' van A. F. W. Vogt in het tijdschrift 'Buiten' van december 1907. In dit artikel is te lezen dat de opnamen zijn gemaakt in Valkenswaard op de tobbebaan van de bekende valkenvanger Karel Th. Mollen, de laatste is op afbeelding 52 zelf te zien.

Ik weet zeker dat Bub, indien hij dit oorspronkelijke artikel had gelezen, dit niet onvermeld had gelaten. Ook de tekst — nu aan Lindner ontleend — had daarmee aan authenticiteit gewonnen.

De talrijke illustraties (foto's, schetsen en tekeningen) zijn voor het merendeel goed, in die gevallen waarin zij zijn nagetekend zijn ze wel wat kinderlijk uitgevallen.

Al met al een bijzonder fijn boek, waar geen enkele ringer van buiten kan, maar dat ik ook kan aanraden aan ieder die belangstelling toont voor die aspecten van de etnologie, waaruit de verbonden met- en de kennis van het dier blijkt.

H. F. Arentsen, Jan Hoeckstraat 26, Edam

Hans Bub: Vogelfang und Vogelberingung. Teil III, Die Neue Brehm-Bücherei, nr 389, 2e verb. druk (1974), 288 blz. met 174 afb. Uit. A. Ziemsen Verlag, Wittenberg Lutherstadt. Prijs DM 17,70.

Broedvogelverslag fort 'Griffenstein', De Bilt (1974)

Een gestencild verslag van 5 pag. uit A. J. P. (Bert) Bos, Galileiplein 11, Bilt-hoven. Er werden 36 soorten als broedvogel aangetroffen (w.o. Torenavalk, Gekraagde Roodstaart, Grasmus, Grauwe Vliegenvanger, Matkop, Kneu) en vier als vermoedelijke broedvogel. Het aantal vogelparen dat vastgesteld werd was tenminste 93 paren.

Het verslag is voor geïnteresseerden verkrijgbaar door storting van f 1,25 op giro 1266 330 t.n.v. A. Bos, Bilthoven onder vermelding 'Verslag Griffenstein'.

Boekhandel De Slegte, Kalverstraat 11-13, Amsterdam (020 - 23 25 40) biedt de volgende uitgeveresrestanten aan die wellicht voor de lezers van belang zijn. In diverse steden van ons land zijn filialen. Dit is geen advertentie, zodat wij verzoeken bij eventuele bestellingen met nadruk ons tijdschrift te noemen:

Marston Bates (1963) vertaling dr. D. Hillenius: 'Dieren in hun omgeving' f 32,50 (f 55,—); J. Delacour, ill. Peter Scott: 'The Waterfowl of the World', alleen Volume Four f 16,90; H. D. Dossenbach (1971): 'Vogels op vrijersvoeten' f 29,50 (f 52,50); H. R. H. The Duke of Edinburgh (1962): 'Birds from Britannia' f 2,95 (bij Pfann: van f 12,60 voor f 4,95); M. Eastman (1969): 'The Life of the Emu' f 4,95 (f 17,50); W. & K. Eastman, M. Ellis, J. Sparks, I. Presst, J. Burton & D. Saunders (1972): 'The Treasury of Birds' f 10,90; Malcolm Ellis (1971): 'The World of Birds' f 12,90; Fritz-Martin Engel (1971): 'Das grosse Buch der Alpenwelt' f 14,90 (f 24,—); James Fisher & Roger Tory Peterson (1971): 'Birds. An Introduction to General Ornithology' f 22,50; J. Hanzák (1972): 'The Pictorial Encyclopedia of Birds' met meer dan 1000 foto's f 12,90 (bij Pfann: f 12,45); Dr. J. H. Jager Gerlings (1948): 'Boschbouw' f 0,95; M. de Jong: 'Vogels. Binnendijs en buitengaats' f 2,95 (f 7,90); Rolf Lachner (1969): 'Paradies der wilden Vögel Ostafrika' f 12,90; R. R. M. van der Mark: 'De Nederlandse Sierduivenrassen' en 'De Kleurduivenrassen' f 2,95 (f 7,90) per stuk; Octopus Books: 'The World of Birds' f 12,90; A. Rutgers (1972): 'Birds of South America' met 160 kleurenplaten van John Gould f 14,90 (f 12,95 bij Pfann); Prof. dr. E. J. Slijper (1950): 'De Vliegkunst in het dierenrijk' f 8,95 (f 20,—); Frank Stuart (1952): 'Rauschende Schwingen' Ein Wildentenroman f 4,95 (f 8,25); Philip Wayre, ill. J. C. Harrison (1969): 'A Guide to the Pheasants of the World' f 22,50 (bij Pfann: f 25,75); Karl Weber & Lukas Hoffmann (1968): 'De Camargue' f 29,50 (f 72,50); J. M. Winterbottom & C. J. Uys (1969): 'Some Birds of the Cape' f 14,90 (f 29,—).

Boekhandel en Antiquariaat Pfann, Spui 1, Amsterdam (020 - 226150) met filialen in 's-Gravenhage, Apeldoorn, Hilversum en Haarlem biedt de volgende uitgeveresrestanten aan die wellicht voor onze lezers van belang zijn. Dit is geen advertentie, zodat wij verzoeken bij eventuele bestellingen ons tijdschrift te noemen:

A. Amuchástegui (1967): 'Studies of Birds and Mammals of South America' f 21,75 (f 42,—); Leslie Brown & Dean Amadon (1968): 'Eagles, Hawks and Falcons of the World' 2 delen f 110,—; E. H. Burke (1963): 'Introducing Birds and Pets' f 2,45 (f 7,50); G. Caley (1967): 'Reflections on the Colony of New South Wales' f 8,95 (f 24,—); B. Campbell, C. E. Huntingdon, K. Williamson, G. Mountfort & D. H. S. Risdon (1971) 5e druk: 'Birds, Birds, Birds' f 7,95; W. D. Campbell (1972): 'Birds of Town and Village' f 22,45; M. Cowie (1962): 'Fly Vulture' f 2,95 (f 12,60); H. R. H. The Duke of Edinburgh (1962): 'Birds from Britannia' f 4,95 (f 12,60) (bij De Slegte: f 2,95); J. S. Duris & E. Burke (1973): 'Spotting Birds' f 5,45; J. Felix (1973): 'Cage and Aviary Birds' f 5,45; J. Hanzák (1972): 'The Pictorial Encyclopedia of Birds' f 12,45; J. Hans Jacquemard (1967): 'De Vogel' f 10,95; A. Jones (1968): 'Wild Voyageur' A Story of a Canada Goose f 2,95 (f 7,50); B. G. Lynn-Allen (1951): 'Shot-Gun and Sunlight' The Game-Birds of East-Africa f 3,95 (f 15,—); A. Rutgers (1972): 'Birds of South America' ill. van John Gould f 12,95 (f 37,50); M. Sharland (1964): 'A Territory of Birds' f 7,95 (f 15,—); P. M. Soderberg (1956): 'Foreign Birds for Cage and Aviary' Finches; Waxbills, Weavers, Whydals; Buntings, Cardinals, Lovebirds, Mannikins; Care and Management. 4 delen f 9,75; V. J. Stanek (1964): 'Introducing Birds' f 2,45; J. K. Terres (1969): 'Flashing Wings' f 2,95 (f 9,75); Jac. P. Thijssen, 6e druk 'Het Vogel-

boekje' f 13,50; P. Wayre (1969): 'A Guide zák (1973): 'Birds, Eggs and Nests' f 5,45; to the Pheasants of the World' f 29,75 (bij De Slegte: f 22,50); E. de Witt: 'Buiten bij de vogels' 3e druk, ill. Rein Stuurman f 7,50.

Die Grauummer

De Grauwe Gors is één van onze grootste gorzen. Wegens zijn onopvallend uiterlijk een soort waar gewoonlijk weinig aandacht aan besteed wordt. In de dertiger jaren verschenen de eerste artikelen over de broedbiologie van deze soort, die zich duidelijk door de vaak polygame levenswijze van het mannetje van de nauw verwante soorten onderscheid. Uitgaande van de tegenwoordige kennis over deze soort geeft de auteur een goed en uitgebreid overzicht. Niet alleen werd een omvangrijke literatuur daarvoor doorgenomen, maar de auteur verwerkte hierin ook zijn eigen waarnemingen. Ook het biotoop krijgt de nodige aandacht omdat dit behouden zal moeten blijven of nieuw gecreëerd zal moeten worden.

Lutz Gliemann: Die Grauummer. 112 pag., 50 afbeeldingen (1973). Die Neue Brehm-Bücherei nr. 443. Uitg. A. Ziemsen Verlag, Wittenberg Lutherstadt. Prijs DM 8,60.

Alternatief voor morgen

Gordon Rattray Taylor geeft een uitweg voor een bedreigde wereld. Hij biedt de mens een concreet alternatief in een wereld die geteisterd wordt door ondraaglijke psychische spanningen. De maatschappij heeft namelijk op het belangrijkste punt gefaald: het vergroten van het persoonlijk geluk.

G. Rattray Taylor: Alternatief voor morgen.

304 pag. (1972). Vertaald door J. J. M. Veltman. Oorspr. titel 'Rethink'. Uitg. Elsevier, Amsterdam/Brussel. Prijs f 14,90.

Grenzen aan de groei I

In april 1968 kwamen dertig Europese wetenschapsmensen, humanisten, opvoeders en managers van bedrijven in de Academie van Lincei in Rome bijeen om te overleggen hoe men deze wereld-problématique zou kunnen tegemoet treden en onder ogen kunnen zien. Een aantal hunner besloot als een informele groep bijeen te blijven en mannen van visie en daden uit alle continenten, culturen en waarde systemen te interesseren zich aan te sluiten. Geen van hen is bij actuele politieke beslissingen betrokken, noch heeft de club in haar geheel enige ideologische, politieke of nationale verplichtingen. Deze groep is bekend geworden als de 'Club van Rome'. De 'Club' heeft twee voorname doelstellingen. De ene is het stimuleren van onderzoek en onderling overleg en besturen van problemen gericht op het verkrijgen van een dieper begrip over de werking van globale systemen. De andere doelstelling beoogt nieuw verkregen inzichten te gebruiken om nieuwe gedragslijnen en strategieën te bevorderen die op een nieuw humanisme zijn geïnspireerd, dat in staat zal zijn de mensheid een verstandiger weg te doen inslaan.

Gedurende de eerste fase van de eerste activiteit richtte de Club zich op de studie van 'Grenzen aan de groei'. In het eerste deel treffen wij 75 gesprekken over het rapport van de Club van Rome die Willem L. Oltmans met een grenzeloos geduld en uithoudingsvermogen heeft vastgelegd. Vooraanstaande personages hebben verrassende dingen gezegd.

Grenzen aan de groei 2

Binnen haast een jaar tijd verscheen een tweede dikke 'pil'. Waar deel 1 bestond uit gesprekken uit de sfeer van de westerse cultuur — met uitzondering van de Burmees U Thant — is deel 2 samengesteld uit gesprekken met personen uit socialistische landen, de zogenaamde Derde Wereld of de ontwikkelingslanden en Japan (met uitzondering van de Italiaan Peccei en de Nederlander Boerma). Ditmaal geen 75, maar 50 nieuwe gesprekken waarin zoveel opmerkelijke dingen naar voren worden gebracht waarvan het goed is dat we er kennis van nemen.

Het accent valt daarbij wel op Japan en de Sowjet-Unie. Wie denkt dat de

'Club van Rome', die tot stand kwam op initiatief van de Italiaanse industrieel Aurelio Peccei, alweer achterhaald is heeft het deerlijk mis. In de derde week van oktober 1974 kwamen in West-Berlijn meer dan 700 wetenschapsmensen, industriëlen en bankiers bijeen waar zij zich hebben verdiept in een nieuw rapport dat deze groep heeft gewijd aan de grote problemen die de wereldsamenleving bedreigen. Het sensationele tweede rapport dat door de hoogleraren E. Pestel en M. Mesarovic onder de titel 'De mensheid op het keerpunt' na een gigantisch onderzoek met behulp van computers is opgesteld. Hierin wordt onomwonden gewaarschuwd voor een wereldcatastrofe.

Oltmans maakt de 'man in the street' duidelijk wat er zoal rondom deze groep gaande is. Zo langzamerhand een grootse opgave! J.T.

Willem L. Oltmans: Grenzen aan de groei. 75 gesprekken over het rapport van de Club van Rome. 480 pag. (1973). A. W. Bruna & Zoons Uitgeversmij B.V., Utrecht. Prijs f 25,—.

Willem L. Oltmans: Grenzen aan de groei. 2 Gesprekken over het rapport van de Club van Rome. 408 pag. (1974). A. W. Bruna & Zoons Uitgeversmij. B.V., Utrecht. Prijs f 25,—.

Grenzen in zicht

Deze publicatie werd samengesteld aan de hand van een aantal preadviezen over de Oriënteringsnota en de discussies die daarover plaatsvonden toen bijna 200 natuur- en milieubeschermers (voornamelijk behorend tot het kader van de landelijke, provinciale en regionale particuliere organisaties) onlangs een tweedaagse werkvergadering aan de nota wijdden. Men meent dat voor vele activiteiten die tot nu toe onbepert konden groeien de grenzen in zicht komen. Dit geldt niet alleen voor de ruimte, die in het volle Nederland steeds schaarser wordt, maar ook voor het energieverbruik, het verbruik van grondstoffen, de aantasting van het leefmilieu. De Oriënteringsnota geeft te weinig blijk van het feit dat deze grenzen bestaan. Vóór men ruimtelijke ordening kan bedrijven dient eerst de speelruimte die men heeft, bekend te zijn zodat men er zeker van is dat alle activiteiten die men wil inpassen niet alleen ruimtelijk, maar ook wat betreft het beslag op energie en grondstoffenvoorraden en de belasting van het milieu mogelijk zijn.

Ook een analyse van het wettelijk en bestuurlijk systeem en de redenen waarom dit tot nu toe faalde ontbreekt grotendeels.

Aan de hand van het ontwerp-Structuurschema drink- en industriewatervoorziening, dat van een verdubbeling van het waterverbruik per hoofd uitgaat, wordt aangetoond dat er, ondanks de in de Oriënteringsnota ontworpen gedachten, in de praktijk weinig lijkt te zullen veranderen. Ook ten aanzien van de energievoorziening is men pessimistisch. Wat het verkeer en vervoer betreft is er nog geen enkele aanwijzing dat de op zichzelf loffelijke denkbeelden zullen worden verwezenlijkt. Een analyse van de ontwikkeling van de landbouw ontbreekt. De maatschappelijke rentabiliteit van het landbouwstructuurbeleid moet kritisch worden onderzocht.

J.T.

P. Bos, P. Gruys, P. J. van Herwerden, H. Hoestra, W. Joenje, W. J. ter Keurs, L. G. Kop, P. R. M. Maas, A. C. Perdeck, C. J. M. Sloet van Oldruitenborgh, H. A. Udo de Haes, H. Versloot, G. H. Vonkeman: Grenzen in zicht. 108 pag. Nr. 3 reeks 'Natuur en Milieu' (1974). Prijs f 9,—, uitsluitend verkrijgbaar door storting op postrek. 9933 van Natuurmonumenten, Amsterdam onder vermelding van de titel.

XXste Bulletin (1973) De Belgische Natuur- en Vogelreservaten

Het strekt de Belgen tot eer dat zij jaarlijks zo'n interessant bulletin uitgeven over de activiteiten en de bijzonderheden die hier voorkomen. Van elk reservaat wordt behalve een kaartje ook een aantal gegevens opgenomen over ligging, eigenaar, oppervlakte en gegevens over de geologie, planten, vogels, zoogdieren van het gebied. Het Bulletin is rijk aan illustraties en behalve de 30 beschreven reservaten bevat het ook artikelen over het beleid van beschermde natuurgebieden in België, overwintering van ganzen te Damme en de bouw van een ooievaarsnest te Hachy. Moge deze wijze een voorbeeld zijn voor Nederlandse instanties die zich met hetzelfde bezighouden. De interesse voor en de kennis van onze natuurgebieden zou hierdoor aanzienlijk worden vergroot. Inventarisatiegegevens van diverse gebieden zouden minder snel verloren gaan. Kortom het zou een 'must' moeten zijn dat ook in Nederland jaarlijks een bundel verscheen waarin de toestand van elk reservaat en

de verkregen faunistische gegevens klaar en duidelijk zouden worden vastgelegd. Momenteel zijn er diverse gebieden waar het verloop van bepaalde kolonievogels nauwelijks meer nauwkeurig achterhaald kan worden omdat de gegevens te zeer verspreid zijn en teltechnieken vaak niet uniform zijn. Een taak die om urgentie vraagt!

J.T.

XXste Bulletin — 1973 — De Belgische Natuur- en Vogelreservaten. Onder redactie van A. Flausch, S. Tys & P. van Groenendael. Uitgegeven door De Belgische Natuur- en Vogelreservaten, Vautierstraat 31, 1040 Brussel — P.C.R. 834.31, (02) - 648.37.46. Studerend lid (tot 21 jaar): 100 F., werkend lid: 200 F., steunend lid: 350 F. en beschermend lid: 1000 F. 90 pag. (1974) vele illustraties.

Uitgegeven met de steun van het Ministerie van Nationale Opvoeding en Cultuur. Het Bulletin is verkrijgbaar voor leden.

Das Rebhuhn

Door de opdringende intensivering van de landbouw en de daarmee verbonden belangrijke ingrepen op het cultuurlandschap is de Patrijs als vernietiger van veel schadelijk gedierte en als jachtvogel sterk in aantal achteruit gegaan. Ook het toenemend gebruik van chemische beschermingsmiddelen voor planten zijn een gevaar voor de Patrijs. Wanneer de oecologische voorwaarden voor deze nuttige cultuurvolger blijven verslechteren bestaat de kans op een algeheel verdwijnen van deze soort. Auteur gaat in op de vele problemen. Het kweken en uitzetten van Patrijzen zal niet alleen voldoende zijn als er in het biotoop zoveel gevaren loeren.

Rolf Dwenger: Das Rebhuhn. 112 pag., 58 afbeeldingen (1973). Die Neue Brahm-Bücherei nr. 447. Uitg. A. Ziemsen Verlag, Wittenberg Lutherstadt. Prijs DM 9,30.

Twee Hanen

Een sprookje van H. C. Andersen, op Steen getekend door T. van Hoytema. Een verhaal over twee hanen, de een op de mesthoop, de opschepperige victorie-kraai en de ander op het dak, een geblaseerde druifloer van een weerhaan die afknapt. Een fijn boek voor lezers die het werk van Theo van Hoytema naar waarde kunnen schatten. Uitgeverij Schoonderbeek bewees bij deze heruitgave 'grote' mensen en kinderen een ware dienst.

J.T.

T. van Hoytema: Twee Hanen. 20 pag. Uitg. A. G. Schoonderbeek, Laren N.H. Prijs f 17,50.

Congres voor de bescherming van stootvogels in Italië

Op 23 juni 1973 werd te Aosta een congres gehouden 'Stootvogels Vandaag'. Het werd georganiseerd door het Parco Nazionale Gran Paradiso in samenwerking met het Val d'Aosta Comité tegen de Jacht, de Nationale Bond tegen de Vernietiging van de Vogels, Pro Natura uit Turijn, Société de la Flore in Val d'Aosta en het Wereld Natuur Fonds. De voordrachten zijn in gestencilde vorm op schrift gesteld, waarvan wij de schrijvers en titels laten volgen: Paul Geroudet: 'De situatie van de stootvogels in Europa op het ogenblik'. Fulco Pratesi 'De situatie van de stootvogels in Italië op het ogenblik'. Peter Conder: 'De wettige status van de dag- en nachstootvogels in Europa'. Augusto Toschi: 'Practische en legale aspecten van de bescherming van stootvogels in Italië'. Jean Francois Terrasse: 'Propaganda-methoden voor de bescherming van de stootvogels'. Konstantin Igalffy (Zagreb): 'De situatie van de prooivogels in Yoego-Slavië'. Longino Contoli: 'Eerste systematische waarnemingen van de valkachtigen die nestelen in het beschermde gebied Tolfetano - Cerite - Manziate'. Stefano Al-lavena: 'De Steenarend in het Nationale Park de Abruzzen'. Paolo Fasce: 'Dichtheid van de stootvogelstand in een alpenvallei'. Bruno Massa: 'Beschouwingen over enige dag- en nachstootvogels op Sicilië'. Helmar Schenk: 'Faunistische situatie van de havikachtigen (Accipitridae) op Sardinië, ecologische wenken en voorstellen voor hun veilig behoud'. Gianfranco Bologna: 'Romains station voor de vogelwaarnemingen en vogelbescherming' & 'Eerste resultaten van het project Aasgier'. Paul Geroudet: 'Voor het weder invoeren van de Lammergier in de Alpen'. Giampiero del Mastro Calvetti: 'De Club van Italiaanse Valkeniers'. Totaal bevat het boekje 85 gestencilde pagina's en heeft als titel 'Rapaci Oggi' (Serie Atti e Studi No. 1).

J.T.

Jaarverslag (1973)

Nederlands Valkeniersverbond 'Adriaan Mollen'

Weer ligt een keurig uitgevoerd Jaarverslag voor ons waarin H. Dijkstra een interessant artikel schrijft over 'De hond in de havikerij', G. A. van Nie schrijft 'Enkele grepen uit de geschiedenis van het Nederlands Valkeniersverbond 'Adriaan Mollen', drie artikelen van H. J. Slijper 'Problemen rond asylhouders' met een prachtige illustratie van een Lanternvalk, alleen jammer dat de achterzijde wat doorschijnt, 'Valkenjacht met ongedresseerde valken' en 'De geschiedenis van 'Daphne' en 'Het Beest Glatissant' een Lanternvalk en een Accipiter gularis.

Dr. J. M. P. van Oorschot schreef over 'Valkeniers zonder aureool' en B. L. Boers nam ditmaal het 'Ornithologisch jaarverslag,

seizoen 1973-1974' voor zijn rekening. Een verslag van 49 pagina's en prachtige illustraties, terwijl het blijkt dat er waardevolle en interessante Nederlandse gegevens vastgelegd kunnen worden nu het valkeniersverbond hiertoe de gelegenheid biedt. Verkrijgbaar voor f 6,— (Bfr. 90,—) incl. porto door overmaking op giro 1.02.38.00 van de Amrobank, Veldhoven ten gunste van rekeningnr. 48.38.59.214 van de secretaris G. A. van Nie, Pluto 14, Hapert N.B.

De flora en fauna van

Het Westzijderveld 1973

De tweede druk van dit boekwerk duidt er op dat er veel interesse voor de inventarisaties van dit gebied bestaat. Behalve de geschiedenis van de Polder Westzaan, beschrijving van het gebied, bodemgegevens, samenstelling van het water, overzicht van de broedvogels in de Polder Westzaan, avifaunistische lijst vinden we er ook een botanisch overzicht, slotconclusies, planologisch gedeelte en literatuuroppgave in. Vrijwel de helft van de tekst wordt aan de vogelbevolking besteed. Per soort wordt elke vogelsoort behandeld waaruit blijkt dat het een der belangrijkste voedselgebieden van de Lepelaar is en een gunstig broedgebied voor Kuif- en Tafeleend, Bruine Kiekendief, Boomvalk, Kievit, Grutto, Kemphaan, Watersnip, Tureluur, rallen en Baardmannetje. Met kunstmatige vlotjes is het misschien mogelijk de stand van de Zwarte Stern wat op te vijzelen. Het is een gebied dat onder de druk van zijn omgeving lijdt, maar ondanks dat behouden moet blijven. Daarom is het goed van René Heijnis door middel van dit boek er nog eens extra de aandacht op te vestigen.

J.T.

Samenstelling en onder redactie van René Heijnis: De flora en fauna van Het Westzijderveld 1973. Tweede druk, 204 pag., veel kaartjes, foto's en tabellen, gestencilde uitgave (1974). Verkrijgbaar door storting van f 12,50 + f 3,— portokosten (totaal f 15,50) op giro nr. 398 920 t.n.v. R. Heijnis, Wilhelminastraat 13, Koog aan de Zaan met vermelding 'Westzijderveld-Boek'.

Waterplantenonderzoek in verband met watervervuiling 1970-1971

In 'Trias' (nr. 4-5, november 1974) rapporteren Lou de Lange en Hugo de Vries de gegevens van het waterplantenonderzoek. Tien waterplantsoorten werden gekarteerd nl. Kransvederkruid, Waterviolier, Blaasjeskruid, Kikkerbeet, Krabbescheer, Pijlkruid, Zeebies, Brede & Smalle Waterpest en Aarvederkruid. In de toekomst zien wij in dit onderzoek ongetwijfeld een aanleiding dit met de verspreiding van bepaalde vogels te gaan vergelijken. Ook bij het verdwijnen van bepaalde planten op plaatsen waar ook bepaalde vogelsoorten verdwijnen kan naar een samenhang gezocht worden en lijkt ons in de toekomst van uiterst veel belang.

J.T.

Voer de vogels 's winters met verstand

In 'Das Tier' (nr. 10 - oktober '74, pag. 28-31) verscheen een artikel 'Der Tod lauert am Vogelhaus' met als ondertitel 'Winterfütterung nur mit Bedacht'. Hierin wordt geschreven wat er tegen de beruchte besmettelijke salmonellen-epidemie gedaan kan worden. Het hoogtepunt van deze ziekte wordt meestal aan het eind van de winter bereikt. Vooral vogels die langere tijd op de voertafels zitten worden besmet door uitwerpselen van andere vogels. Daarom voederplaatsen waar voedsel door uitwerpselen kan vervuilen schoonhouden en alleen voeren wanneer het werkelijk nodig is. Voedsel dat té lang blijft liggen gaat bederven en werkt ook vervuiling in de hand. Het artikel van dr. E. Bezzel hopen wij t.z.t. in haar geheel te publiceren, waarvoor toestemming inmiddels is verkregen, maar de tijd ontbrak om de vertaling nog tijdig klaar te maken.

J.T.

De Knotwilg

Dat de knotwilg in het middelpunt van de belangstelling staat is niet ongegrond. Het boekje bevat de volgende hoofdstukken: knotwilgen in het landschap, geschiedenis van de knotwilg, woonplaats voor vogels, achterstallig onderhoud, normaal onderhoud, tips voor het poten en samenvatting en voorstellen. Uit de tekst blijkt dat het een herbewerking is van het boekje dat wij reeds in no. 4 (jrg. 22-1974) pag. 840 bespraken zie ook pag. 571 van de zelfde jaargang). Als broedvogels in de knotwilg worden Torenvalk, Bos- en Steenuil, Kauwtje, Wilde Eend, Gekraagde Roodstaart en Ringmus genoemd. Als zeldzame soorten die ook een voorkeur voor knotwilgen hebben kunnen we o.m. de Hop en Draaihals vermelden.

Onder redactie van W. F. Alleijn, J. Dijkstra, B. J. Kapma, J. A. de Leeuw, J. Vink & Ir. W. J. Weidema: De knotwilg. 23 pag., 10 ill. (1975). Nr. 5 van de reeks 'Natuur en Milieu'. Uitg. Stichting Natuur en Milieu, Herengracht 540, Amsterdam. Te bestellen door storting op postrekening 9933 van Natuurmonumenten, Amsterdam. Prijs f 2,45. Bij afname van 25 stuks of meer f 1,50 per stuk.

Jaarverslag 1974-1974 'Vereniging voor Vogelbescherming 's-Gravenhage en Omstreken'

Evenals vroeger jaren een keurig verslag met veel foto's. Behalve vogelasyi- en nestkastverslagen ook de overzichten van de vogelreservaten en de vogelwacht. De Boomklever broedde in nestkastjes, de Goudvink en Braamsluiper in de Dr. Abraham Schierbeektuin, de Kleine Bonte Specht werd in 'Meer en Bos' waargenomen, de Boomklever broedde ook in vogeltuin 'Marlot', in 'Ockenburgh' de Bosrietzanger en de Braamsluiper terwijl de Blauwe Reiger er één jong grootbracht, in de eendenkooi

'Zuiderpark' keerde de Blauwe Reiger terug als broedvogel en broedde ook de Boomklever, 'Vredenoord' herbergde 16 paar Blauwe Reigers, de reigerkolonie in 'De Voordes' ging achteruit met \pm 40 nesten (vorig seizoen 46), ook de Boomklever broedde er, het Scheveningse Bos met tien broedgevallen van de Goudvink verder Kleine Bonte Specht (1) en Fuut (2) en de Nachtegaal ging in aantal achteruit de Boomvalk verdween er, in de Duivenvoordse- en Veenzijdse Polder werd een Kuifaalscholver (datum?) waargenomen, op Vlietland broedden Krakeenden (2), Kluut (21), Visdief (27) en Baardmannetje (1), bij Katwijk de Krakeend (10) en de Zwarte Roodstaart (4) en in de meeuwenkolonie ca 450 paren Zilvermeeuwen en 130 Britse Kleine Mantelmeeuwen. De Westlandse Duinen en Ockenrode' kregen Tafeleend, Kleine Plevier en Bosrietzanger als nieuwe broedvogels terwijl er door de vogelringstations 'Dirk Hoos' en 'Ockenrode' respectievelijk 2609 en 1964 vogels, verdeeld over 95 soorten en ondersoorten, van een ring werden voorzien. Als bijzondere waarnemingen werden genoemd (zonder datum) Noordse Stormvogel, Zwarte Wouw, Roodpootvalk, Rosse Franjepoot, Middelste Jager, Grote Burgemeester en Kortteenleeuwrik.

J.T.

De achteruitgang van zangvogels

In 'Vanellus' (jrg. 27, no. 10. okt. '74 - pag. 188-192) schreef D. Westra een interessant artikel over de achteruitgang van zangvogels. Vooruitgang van bepaalde soorten kan ieder ogenblik tot stilstand komen en zelfs overgaan in een achteruitgang zoals reeds bij honderden soorten het geval is. Een milieu waarin steeds meer vogels worden vergiftigd, levert ook verhoogde risico's op voor de mens. De sterke toeneming van residuen van biociden in ons voedsel is hiervan een voorbeeld.

Valkerij in het oude China

Van 4 december '74 tot 26 januari 1975 werd een tentoonstelling in het Rijksmuseum te Amsterdam gehouden over 'Opgraven schatten uit de volksrepubliek China'. In het graf van kroonprins I Tè van de T'ang Dynastie te Ch'ien-hsien, provincie Shensi (706 na Christus) werden afbeeldingen aangetroffen waarop ook ruiters met valken (vermoedelijk ook uilen) op de hand en op het zadel staan geschilderd o.m. op muurschilderingen. Ook in China werd blijkbaar toen al de valkerij bedreven.

Li Chung-jun (682-701), kroonprins I Tè, was de oudste zoon van de T'ang keizer Chung Tsung en kleinzoon van keizer Kao Tsung en keizerin Wu Tsè-t'ien. Hij stierf in Loyang in de huidige provincie Honan, maar in 706 werd hij naar een graf naast dat van zijn grootouders te Ch'ien Ling overgebracht. Het graf werd in 1972 opgegraven.

J.T.

Verstummen die Vögel?

Uit ervaring en uit getallen blijkt voor de Staatliche Vogelschutzwarten in Duitsland dat talrijke vogelsoorten in aantal sterk achteruit gaan of met uitsterven bedreigd worden, andere soorten daarentegen breiden zich sterk uit.

Dr. Bezzel als leider van de Vogelschutz-warte Garmisch-Partenkirchen en eerste secretaris van het Ornithologische Gesellschaft in Beieren houdt zich vooral bezig met de toegepaste vogelkunde. Vogelbescherming zegt hij, is milieubescherming. Het verstommen van de vogelgeluiden houdt ook een ernstig gevaar voor ons mensen in. Het boek gaat over vogels in de grote steden, over de gevaren die overal loeren, over vogelreservaten, over de hulp die we vogels kunnen bieden. Het bevat een rode lijst van bedreigde vogels in de Bondsrepubliek en een lange lijst nuttige adressen van verenigingen, instituten, vogelbeschermingswachten en een lange literatuurlijst die ook in vogelbeschermingsopzichten interessante gegevens verschaft. In vele opzichten een belangrijk boek waaruit men vele goede ideeën kan opdoen, niet in het minst de vogelbeschermers.

J.T.

Einhard Bezzel: Verstommen die Vögel? Unsere bedrohte Vogelwelt. 197 pag., 26 foto's en 11 fig. (1973). Uitg. Ehrenwirth Verlag, München. Prijs DM 19,80.

Indijking van de buitendijkse gronden aan de Friese Waddenkust
In 'Trias' (nr. 4-5, november 1974) schrijft Meinte Engelmoer over de Friese Waddenkust tussen Zwarte Haan en Wierum waarop in de pers maar ook in het 'Waddenbulletin' reeds vaak de aandacht is gevestigd. Toch is er o.i. ornithologisch nog te weinig aandacht aan besteed. Soort per soort behandelt Meinte Engelmoer met daarbij per soort een grafiekje. Uit zijn gehele betoog concludeert schrijver slechts één oplossing en dat is de oude zeedijk verhogen en verder handen thuis.

Vogelgedichtenbundel 'Betreffende vogels'

Er zijn nog enkele, speciaal voor de lezers van 'Het Vogeljaar' door beide kunstenaars gesigeneerde, exemplaren van de vogelgedichtenbundel 'Betreffende vogels' van Hans Warren met gekleurde miniatuurtjes van H. J. Slijper verkrijgbaar voor f 28,50 (incl. verzending) door storting op giro 964472 ten name van Administratie 'Het Vogeljaar' te Delft met vermelding 'gedichten' (zie ook vorig nummer pag. 924 & 943).

Red.

Speciaal natuur- en landschapsbehoudnummer van 'Trefpunt'

Het nr. van oktober 1974 (nr. 9) van 'Trefpunt', het tijdschrift van het ministerie van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk, is een speciaal nummer. Drs. J. P. Doets schrijft over 'Natuurlijke historie', verder zijn opgenomen de toespraak van de heer Meijer 'Natuur- en landschapsbehoud als maatschappelijk vraagstuk'; C. J. S. Ruiter: 'Nederlandse wetgeving voor flora en fauna in menig opzicht progressief in West-Europa'; Jörn Copijn: 'Bomen in hun groei-omgeving'; Willem Iven: 'Behouden wat er is en proberen te krijgen wat er kan zijn'; H. Wals: 'Natuurbeschermingseducatie in het open veld'; mr. H. P. Gorter: 'Natuurbehoud: het aandeel van de particuliere organisaties'; dr. B. M. Lensink: 'Dierentuinen en natuurbescherming' en drs. J. H. Smittenberg: 'Milieukartering'. Verder 'Doelstellingen en motieven voor het natuur- en landschapsbehoud'.

(Chef redactie: G. Sterk, Steenvoordelaan 370, Rijswijk Z.H.).

Het Wildbeheer in Nederland

Een uitgave van het Ministerie van Landbouw en Visserij, Directie Faunabeheer, 1e V. d. Boschstraat 4, 's-Gravenhage heeft een boekje van 26 pagina's uitgegeven waarin zij het jachtbeheer in ons land nader uiteenzet. Veel beschrijvingen zijn neutraal gehouden. Als wij ons bij de vogels houden (pag. 18-23) lezen wij over de Roek wél de eventuele schade, maar niets over het nut noch over de schrikbarende achteruitgang van de soort. Ook over de achteruitgang (vergiftigingen!) van de Kauw en de waarde van Vlaamse Gaai als bosbouwer wordt niet gerept. De Ekster wordt als schadelijk voor de fruitteelt aangemerkt en verder als 'gewiekste eierenrover' maar over zijn regulerende functie en het verschaffen van nestgelegenheden voor de zwaar getroffen stootvogels wordt niet gesproken. Het Jachtfonds keerde in de afgelopen jaren voor ganzen-schade de volgende tegemoetkomingen uit: ± f 1200,— in 1966; ± f 250,— in 1967; ± f 8000,— in 1970 en ± f 7100,— in 1971. Het boekje is rijkelijk van mooie foto's voorzien.

Aythya

In het orgaan van de NJN-Vogelwerkgroep 'Aythya' (13e jaargang, nr. 5/6 - sept./dec. '74) schrijven Hans Drost en Christiaan Kooyman over 'Wadvogels langs de oostelijke Oosterschelde' (pag. 10-25) en Danny Wammes over de 'Avifauna van de Polders Achttienhoven en Westbroek' (pag. 26-65), overgenomen uit 'De Jaarkol', 1973, van District V van de NJN. Nelly van Brederode en Marcel Kersten beschrijven de 'Hoogwater-tellingen 1974' op de Waddeneilanden (pag. 66-77). Redactie: Meinte Engelmoer, Gr. Rozenstraat 78, Groningen.

De trekvogels

Een klein boekje voor scholieren, maar eigenlijk ook geschikt voor beginners, over de trekvogels. Hierin worden de volgende soorten behandeld: Ooievaar, Zomertaling, Grauwe Vliegenvanger, Gele Kwikstaart, Zwartkop, Paapje, Spreeuw, Nachtzwaluw, Koekoek, Wielewaa, Zilverplevier, Wilde Zwaan, Grauwe Gans, Wintertaling, Rosse Grutto, Keep, Kleine Jager, Koperwiek, Kleine Mantelmeeuw en Bonte Strandloper. Jammer dat de gelegenheid niet aangegrepen is wat te vertellen over het nut, de bescherming en de achteruitgang van diverse soorten.

Jean de Leeuw: De trekvogels. 24 pag., ill. van de schrijver (1973). Uitg. Rossel & Co N.V., Brussel. Exploitatie voor Nederland: N.V. Wereld-Bibliotheek, Amsterdam. Prijs f 6,25 of Bfr. 49,—.

Onze vogels

Op dezelfde wijze uitgegeven als bovenstaand boekje. Hierin worden behandeld Putter, Kool- en Pimpelmees, Huis- en Boerenzwaluw, Groene Specht, IJsvogel, Bosuil, Vink, Merel, Wilde Eend, Kokmeeuw, en Roodborstje. Ook hier betreuren wij het dat de tekst bij de gekleurde tekeningen niet wat uitgebreider is. Evenals het vorige boekje één uit de reeks 'Een kijkje in ...'

Jean de Leeuw: Onze vogels. 24 pag., ill. van de schrijver (1973). Uitg. Rossel & Co N.V., Brussel. Exploitatie voor Nederland: N.V. Wereld-Bibliotheek, Amsterdam. Prijs f 6,25 of Bfr. 49,—.

Grzimek over zangvogels van West-Europa

Uit het grote werk 'Het leven der Dieren', samengesteld door prof. dr. Bernhard Grzimek en dat drie dikke delen over vogels telt, zijn de zangvogels van West-Europa uitgelicht en in een pocket verschenen. Hierdoor bereikt de tekst een veel groter lezerspubliek en dat is bijzonder verheugend. In dit deeltje wordt o.m. geschreven over leeuweriken (Michael Abs), zwaluwen (Dieter St. Peters), piepers en kwikstaarten (Wilhelm Meise), klauwier- en pestvogelachtigen (Günther Niethammer & Hans Bub), primitieve insekteneters (Otto Jost, Edward A. Armstrong, Herbert Schifter, Bertram E. Smythies, Bernd Leisler, Ellen Thaler-Kottek), echte vliegenvangers (Rudolf Berndt, Jean Dorst, Bertram E. Smythies), mezen (Rudolf Berndt, Hans Psenner), gorzen (Ernst Schäfer), vinken (Herbert Wendt, Ian Newton), weervogels (Hans-Edmund Wolters), spreeuwen en wielewalen (C. W. Benson), kraaiachtigen (Joachim Steinbacher). Deze bekende ornithologen vertellen veel wetenswaardigheden elk over hun eigen studies. Jammer dat in het boekje niet wordt vermeld wie voor de vertalingen verantwoordelijk is geweest en dat we in het register tevergeefs naar de Latijnse namen hebben gezocht.

Prof. dr. Bernhard Grzimek: Over zangvogels van West-Europa. 160 pag., 44 zwart/wit afb., 12 kleurenfoto's (1974). Uitg. Het Spectrum, Utrecht/Antwerpen. Prijs f 5,90.

Grzimek over roofvogels en uilen

Evenals bovenstaand pocketboekje is ook van dit boekje de tekst samengesteld uit 'Het leven der Dieren'. Ook hier is het niet Grzimek die de tekst schreef maar naar ik aanneem verzamelde en redigeerde. Een aantal kenners wordt aan het woord gelaten over de roofvogels (Heinz Brüll), gieren van de Nieuwe Wereld, secretarisvogels en havikachtigen (Kenneth E. Stager, R. Liveridge, Heinz Brüll, Karl-Heinz Moll), valken en hun verwanten (Theodor Mebs) en de uilen (Claus König). Vooral ook hierin veel wetenswaardigheden omdat de stootvogels en uilen over de gehele wereld er in beschreven worden, niet alleen kleebeschrijvingen maar ook allerlei interessante gegevens. In dit deeltje wordt ook geen vater genoemd en bevat het register alleen maar Nederlandse namen waar wij juist bij het opzoeken vaak zo weinig aan hebben.

J.T.
Prof. dr. Bernhard Grzimek: Over roofvogels en uilen. 174 pag., 33 zwart/wit afb., 11 kleurenfoto's (1974). Uitg. Het Spectrum, Utrecht/Antwerpen. Prijs f 5,90.

Inventarisatie flora en fauna van Rande en Het Steenbrugge

In 1972 en 1973 heeft een werkgroep een inventarisatierapport samengesteld van de flora en fauna van de destijds bedreigde gebieden Rande en Het Steenbrugge in de gemeente Diepenveen. Dit rapport levert een kritische doch constructieve bijdrage aan het thans in voorbereiding zijnde streekplan IJsselvallei en het bestemmingsplan buitengebied van de gemeente Diepenveen. Pagina 17 tot en met 43 zijn aan de vogelbevolking gewijd. De grote verscheidenheid van de samenstelling van de avifauna is er een aanduiding voor dat het hier gaat om een goed uitgebalanceerd, oud cultuurlandschap. Een kenmerkende soort voor zo'n type landschap in een oud riviereengebied is bijvoorbeeld de Kleine Bonte Specht. Ingrijpende veranderingen op het door de eeuwen tot stand gekomen natuurlijke evenwicht van het bedoelde landschap zal alleen maar een vernielende invloed hebben. De inventarisatie concentreerde zich op vijf onderdelen, te weten: vogels, planten, struiken, heesters en bomen, paddestoelen, vlinders en hydrobiologie.

Stichting Contact Natuur- en Landschapsbescherming Overijssel (in samenwerking met de Stichting Natuur en Milieu Federatie Overijssel: Hoe groen is ons (Diepen)veen. 154 pag., klein-offset, 4 foto's, 15 tekeningen en kaartjes. Verkrijgbaar door storting van f 10,— op postgirorek. 1 428 023 t.n.v. H. M. ter Borg, Diepenveen, onder vermelding van „rapport Conalab“.

Seventy Years of Birdwatching

De schrijver begon zijn vogelstudie in 1898 en heeft zijn ervaringen tot de dag van vandaag opgetekend en beschreven. Hierdoor krijgen wij een aardig inzicht van de historie en de ontwikkeling van de ornithologie in Engeland, ofschoon de schrijver zich ook met Europa, India en Noord-Amerika bezighield en natuurlijk in de loop der jaren zeer veel interessante contacten opbouwde. Hij maakte de belangwekkende veranderingen in de populaties van de trek- en standvogels mee. Zijn aantekeningen, zijn correspondentie, zijn ervaringen zijn in deze afgelopen zeventig jaren vastgelegd en voor velen belangwekkend om te volgen. J.T.

H. G. Alexander: *Seventy Years of Birdwatching*. 264 pag., met pentekeningen van Robert Gillmor en 14 foto's (1974). Uitg. T. & A. D. Poyser, Berkhamsted. Prijs f 37,25.

Het Kromme-rijnlandschap

Een groep van ruim vijftig stafleden en studenten uit tien wetenschappelijke richtingen heeft, met financiële steun van het Ministerie van Volksgezondheid en Milieuhygiëne, gedurende vier jaren gewerkt aan de samenstelling van het rapport Kromme-rijnlandschap, dat bij het verschijnen direct als 'baanbrekend' voor het milieubeheer werd geklassificeerd. De doelstelling van het rapport valt in twee delen uiteen n.l.,

a. het aangeven van uitgangspunten voor een ecologisch evenwichtig beheer van het Krommerijnlandschap en

b. een bijdrage te leveren tot het ontwikkelen van ecologische onderzoeksmethoden ten dienste van de praktijk. De klassificatie 'baanbrekend' duidt er op, dat men hier een mogelijkheid tot onderzoek heeft geschapen die elders in ons land eveneens zeer goed in de praktijk kan worden toegepast, zoals thans in een klein gebied in het Gooi dan ook reeds geschiedt.

In een vijftal hoofdstukken met als titel 'Het Kromme Rijnproject', 'Ontstaan en structuur van het landschap', 'Ekologie van het landschap', 'Ekologie en planologie' en 'Plannen voor Midden- en Zuidoost Utrecht' wordt met een schat aan gegevens, waarbij de vogels er wat karig afkomen, een overzicht gegeven van de ontstaansgeschiedenis, de structuur en de waarde van het milieu in dit gebied. Van het gebied heeft men een waarderingskaart samengesteld waarop door middel van kleurschakeringen aangegeven is hoe zeldzaam een bepaald gedeelte van het gebied in ecologisch opzicht is. Tevens valt af te lezen hoe de tegenwoordige waarde is en welke mogelijkheden er zijn om de waarde, die de natuur voor de toekomst nog in zich heeft te verhogen door middel van 'natuurbouw', dit is het ontwikkelen van de natuurlijke rijkdom van het landschap.

Het rapport verschaft, aldus P. Nijhoff, directeur van de Stichting Natuur en Landschap, die het rapport uitgeeft, op de persbijeen-

komst op 19 november 1974 te Utrecht, de meest essentiële gegevens die de overheid (rijk, provincie, gemeenten en waterschappen) bij het voeren van hun ruimtelijk beleid ter beschikking zouden moeten hebben. Hij hoopte, dat een ecologisch onderzoek als dit, in de toekomst voor alle werkzaamheden op het gebied van de Ruimtelijke Ordening verplicht zal worden. Als ernstige bedreigingen voor het waardevolle Krommerijngebied worden thans nog gezien de uitbreiding van Houten en Wijk bij Duurstede en de groei van het Universiteitscentrum De Uithof, waarbij drs. J. T. de Smidt nog voegde de toenemende waterwinning op de Utrechtse heuvelrug en de daarmee verband houdende ernstige daling van de grondwaterstand. De regenval van de laatste maanden van 1974 zal dit gevaar althans voorlopig enigszins hebben ondervangen. H.J.L.

Het Kromme-rijnlandschap, een ecologische visie. Uitgave Stichting Natuur en Milieu nr. 4, KRP rapportnr. 30, 104 blz. verschillende kaarten. Te bestellen door storting van f 12,50 op giro nr. 9933 t.n.v. Natuurmonumenten Amsterdam.

The Mystery of Animal Migration

De trek, zowel van zoogdieren, vogels (uitgebreid) en insecten als van vissen wordt in dit boekje in zijn vele facetten samenvattend behandeld met vermelding van veel gegevens uit onderzoeken die op dit gebied zijn gedaan. Het grootste deel van de tekst wordt aan de vogels gewijd. Hoe navigeren de vogels, hoe vinden zalmen, na jaren, hun weg terug naar de stroom waar ze uitgekomen zijn. Al deze vragen worden aangesneden en de bekende gegevens worden genoemd met verduidelijking in vele kaartjes en schetsen. Een interessant boekje dat een goede kijk geeft op de vele problemen die nog opgelost moeten worden. H.J.L.

Matthieu Ricard: *The Mystery of Animal Migration*. Granada Publishing Limited. Engelse bewerking van Peter J. Whitehead (1971). 205 blz. met vele kaartjes en tekeningen. Uitg. Paladin, 3 Upper James Street, London W1R 4BP. Prijs pocket: f 4,85, geb. groot formaat: f 18,70.

Eli Heimans (1861-1914) herdacht

In het tijdschrift 'Mens en Natuur' (25e jrg. nr. 3, november 1974) wordt Eli Hermans herdacht. Het feit dat hij zestig jaar geleden stierf is bij de redactie de aanleiding geweest. Misschien is er wel eens té weinig aandacht op deze man gevestigd die zo velen heeft laten meegenieten van zijn boeken, kranten- of tijdschriftenartikelen en daardoor deelgenoot maakte van zijn ervaringen en genietingen van de levende natuur. Tegenwoordig begint men meer en meer de invloed van deze mensen van 'het eerste uur' te erkennen.